

Sisäilmakysymykset pääministeri Marinin hallitusohjelmassa

Kooste hallitusohjelman sisäilmakysymyksiin ja Terveet tilat 2028 -ohjelmaan liittyvistä kirjauksista on laadittu Terveet tilat 2028 -ohjelman sihteeristössä. Koosteessa on mukana kirjauksia hallitusohjelman strategisista kokonaisuuksista 3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi sekä 3.6 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi. Tässä koosteessa pääasialliset asiantuntijavastuut on merkitty YM:lle, STM:lle, OKM:lle ja VNK:lle Terveet tilat -ohjelman koordinoijana (tarvittaessa tehdään yhteistyötä myös muiden ministeriöiden kanssa). Tätä muistiota on päivitetty 16. helmikuuta 2021.

3.1.1 ASUNTOPOLITIIKKA

Tilannekuva

Rakennuskannan teknisessä kunnossa on korjaamista. Sisäilmaongelmista aiheutuvia haittoja ei ole onnistuttu merkittävästi vähentämään. Ongelmia on niin rakentamisen laadussa ja vastuunjaossa kuin sisäilmasta oirehtivien ja sairastuneiden asumisratkaisuisa.

Tavoite 1

- Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua.
- Rakentamisen laatua parannetaan ja vähennetään sisäilmaongelmia sekä niistä aiheutuvia terveyshaittoja. / YM
- Korjataan ja ehkäistään rakennusten sisäilmaongelmia ja helpotetaan niistä oirehtivien elämää. /STM, YM
- Lainsäädäntöä ja valtion tukijärjestelmiä kehitetään niin, että rakennusten sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat terveyshaitat ja ihmisten sairastuvuus vähenevät merkittävästi. /YM, STM, OKM
- Parannetaan rakentamisen laatua ja valvontaa sekä selkeytetään vastuita. /YM

Keinot

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus

- Viedään maankäyttö- ja rakennuslain uudistus loppuun parlamentaarisessa valmistelussa. Uudistuksen päätavoitteita ovat hiilineutraali yhteiskunta, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä rakentamisen laadun parantaminen ja digitalisaation edistäminen. /YM
  - o Rakentamisen vastuita koskevat alustavat pykäläluonnokset olivat kommentoilla kesällä 2020. Kyselyssä kartoitettiin alan mielipiteitä ja vaikutuksia vastuiden järjestämisestä. Rakentamisen vastuita koskevista muutosehdotuksista tehty [vaikutusten arviointi](#) julkaistiin joulukuussa 2020.
  - o Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistus on käynnissä, lakiehdotus on lähetetty käännökseen, lakiehdotus lähetetään lausunnoille keväällä 2021. Lisätietoja mrluudistus.fi
- Kuntien kaavamonopoli ja kaavahierarkia säilytetään, kaavaprosessin sujuvuutta edistetään ja kuntien maapolitiikkaa vahvistetaan. Kaavoitus perustuu kattaviin vaikutusarvioihin. Alueiden käytön laillisuuden valvonta säilyy viranomaistoimintana vähintään nykytasolla. Ilmastonmuutoksen torjunta otetaan huomioon niin kaavoituksessa, rakentamisessa kuin rakennuskannan ylläpidossa. /YM
  - o MRL-uudistuksessa valmistelussa olevien luonnosten mukaan alueidenkäytön suunnittelussa ja rakentamisessa olisi varauduttava lisääntyviin sään ääri-ilmiöihin, eli myrskyihin, rankkasateisiin ja taajamatulviin sekä muihin ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutoksiin ja riskeihin. Alueidenkäytön suunnittelussa olisi edistettävä ilmastonmuutokseen hillintää vahvistamalla yhdyskuntarakenteen eheyttä ja hyödyntämällä kestävästi olemassa olevaa infrastruktuuria.

Rankkasateisiin ja taajamatulviin tulisi varautua erityisesti kuntakaavoituksessa ottamalla huomioon lisääntyvät sademäärät sekä osoittamalla kaavassa näitä koskevat ratkaisut esimerkiksi hulevesien viivytyksillä. Muita kaavoituksessa huomioitavia muutoksia ja riskejä olisivat esimerkiksi lisääntyvät hellejaksot, joihin etenkin kuntakaavoituksessa tulisi varautua esimerkiksi viherrakennetta hyödyntämällä. Ilmastonmuutosta torjutaan myös rakennusten elinkaarta ja vähähiilisyyttä koskevilla olennaisilla teknisillä vaatimuksilla.

- o Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistus on käynnissä, lakiehdotus on lähetetty käännökseen, lakiehdotus lähetetään lausunnoille keväällä 2021. Lisätietoja mrluudistus.fi

Sisäilmaongelmiin puuttuminen

- Jatketaan Terveet tilat 2028 -toimintaohjelmaa. /VNK, YM, STM, OKM
  - o Terveet tilat 2028 -ohjelma on käynnissä. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2021 on ohjelmalle kohdistettu 1,5 milj. euron määräraha (momentti 23.01.25), joka jaetaan siirtomäärärahoina neljän ministeriön käyttöön (VNK, OKM, STM ja YM). Julkisen talouden suunnitelmassa on ohjelmalle esitetty 1,5 milj. euron määrärahaa myös vuosille 2022 - 2024.
- Lisätään ohjelman kunnianhimoa ja tarkastellaan sen tavoitteenasettelua ja toimialaa sisäilmaongelmien tehokkaammaksi ratkaisemiseksi. /VNK, YM, STM, OKM
  - o Ohjelman kunnianhimoa on mahdollista lisätä muun muassa turvaamalla ja tarvittaessa kasvattamalla ohjelman rahoitusta. Terveet tilat 2028 -ohjelma tulee esittämään valtion talousarvioon määrärahaa sisäilma-alaan ja sisäilmaongelmien ratkaisemiseen liittyvään tutkimukseen.
  - o Terveet tilat 2028 -ohjelman sihteeristössä tehdyissä tarkasteluissa on arvioitu, että ohjelman julkisiin rakennuksiin kohdistuva toimiala on edelleen tarkoituksenmukainen. Ohjelman aikana tuotettua tietoa ja ohjeistusta on mahdollista hyödyntää myös yksityistalouksien ja taloyhtiöiden neuvonnassa.
- Varmistetaan, että ohjelma johtaa vaalikauden aikana tarvittaviin lainsäädäntömuutoksiin ja toimenpiteisiin. /VNK, YM, STM, OKM
  - o Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on käynnissä, sosiaaliturvan kokonaisuudistus on käynnissä, terveydensuojelulain ja asumisterveysasetuksen päivitystyö on käynnissä. Terveet tilat 2028 -ohjelma seuraa em. lainsäädäntöuudistuksia ja tukee tarvittaessa ao. ministeriöitä.
- Osana Terveet tilat 2028 -ohjelmaa selvitetään korjausrakentamisen osaamiskeskuksen perustaminen. /YM, OKM, VNK
  - o Ympäristöministeriö laati virkatyönä korjausrakentamisen osaamiskeskuksen liittyvän esiselvityksen. Selvityksissä huomioidaan ympäristöministeriössä käynnissä oleva Suomen pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategian toimeenpanon tiekartan ja toimenpidesuunnitelman valmistelu. Em. valmistelussa on kartoitettu olemassa olevia korjausrakentamiseen liittyviä neuvontapalveluja. Asiaa valmistellaan pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategian toimeenpanon kanssa yhteistyössä.
- Selvitetään ja varmistetaan eduskunnan aiemmin hyväksymien rakennusten kosteus- ja homeongelmia koskevien kannanottojen toteutuminen. /YM, STM, OKM
  - o Eduskunnan kirjelmän 5/2013 vp mukaiset kannanotot on toteutettu ja eduskunnan tarkastusvaliokunta on poistanut kannanottokohdat seurannasta. Tarkastusvaliokunta on mietinnössään TrVM 5/2019 vp ottanut seurantakohteekseen Terveet tilat 2028 -ohjelman.

- Parannetaan rakentamisen laatua ja valvontaa sekä selkeytetään vastuita erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. /YM
  - o Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on käynnissä, lakiehdotus on lähetetty käännökseen, lakiehdotuksen on tarkoitus lähteä lausunnoille keväällä 2021. Lisätietoja mrluudistus.fi.
  - o Rakennusvirheisiin liittyvää vastuuta ja takuu-aikaa on tarkasteltu uudistuksen yhteydessä. Saatujen kommenttien perusteella vastuu-aika voisi olla 5 vuotta ja se koskisi päävastuullista toteuttajaa, sivu-urakoitsijaa, pääsuunnittelijaa, rakennussuunnittelijaa ja erityissuunnittelijoita sekä valvoja. Vakuutta ei olisi.
  - o Rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuu olisi uudistuksen voimaantulon jälkeen päävastuullisen toteuttajan vastuun verran nykyistä kapeampi, vastuuseen lisättäisiin vastuu aikataulusta. Muiden osapuolten vastuut säilyisivät kutakuinkin ennallaan, eli he vastaisivat jatkossakin osuudestaan. Rakennushankkeessa voisi olla valvoja, joka vastaisi sopimuksen mukaisesta laadunvarmistuksesta.
  - o Osapuolilla olisi myötävaikutusvelvollisuus. Rakentamisen laadun parantamiseksi rakennushankkeen osapuolten olisi tehtävä yhteistyötä ja myötävaikutusvelvollisuutena ilmoitettava viivytyksettä havaitsemistaan säännösten ja määräysten sekä hyvän rakentamistavan vastaisista puutteista ja epäkohdista rakennushankkeeseen ryhtyvälle, pääsuunnittelijalle, vastaavalle työnjohtajalle, päävastuulliselle toteuttajalle tai kyseisestä asiasta vastaavalle rakennushankkeen osapuolelle. Myötävaikutusvelvollisuudesta huolimatta kunkin rakennushankkeen osapuolen olisi vastattava omasta suorituksestaan.

- Rakentamisen toteutusvastuu säädetään pääurakoitsijalle. Tämä pitää sisällään vastuun rakennusvirheistä ja niiden korjaamisesta. /YM
  - o Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on käynnissä, lakiehdotuksen on tarkoitus lähteä lausunnoille keväällä 2021. Lisätietoja mrluudistus.fi.
  - o MRL-uudistuksessa on tarkasteltu rakentamisen vastuukysymyksiä. MRL:n omassa sääntelyssä säädettäisiin vastuut päävastuulliselle toteuttajalle. Päävastuullisen toteuttajan vastuu rakennuskohteen toteuttamisesta määräytyisi suunnitelmien, rakennuskohteen toteuttamista koskevien säännösten, rakentamisluvan, hyvän rakennustavan ja sopimuksen mukaisesti. Rakennushankkeeseen ryhtyvä voisi toimia itse päävastuullisena toteuttajana. Päävastuullinen toteuttaja vastaisi alihankkijoiden suorituksesta kuin omastaan. Rakennushankkeessa voisi olla vaihteittain vaihtuva päävastuullinen toteuttaja. Päävastuullinen toteuttaja ei kuitenkaan vastaa sivu-urakoitsijan suorituksesta, vaan sivu-urakoitsijan on vastattava oman suorituksensa sopimuksenmukaisuudesta rakennushankkeeseen ryhtyvälle. Sivu-urakoitsijan on huolehdittava omalta osaltaan rakennuskohteen toteuttamisesta suunnitelmien, rakennuskohteen toteuttamista koskevien säännösten, rakentamisluvan, hyvän rakennustavan ja sopimuksen mukaisesti.

- Parannetaan ohjeistusta sisäilmaongelmien korjaamiseen ja välttämiseen tutkimuksen pohjalta. /YM, STM
  - o Mm. YM:n opas Kosteus- ja mikrobivaurioituneiden rakennusten korjaus julkaistiin suomeksi lokakuussa 2019 ja ruotsiksi tammikuussa 2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koordinoima Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma on julkaissut ohjeita ja tutkimustietoon pohjautuvia katsauksia sisäilmaongelmiin sekä niiden korjaamiseen ja välttämiseen liittyen. YM käynnistää Rakennusten kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus -oppaan päivitystyön v. 2021 aikana. Kuntotutkimusoppaan ruotsinnois julkaistaan v. 2021 aikana.
  - o Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimassa [Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelmassa](#) tuotetaan myös ohjeistusta sisäilmaongelmien ehkäisyyn liittyen. Työterveyslaitos on julkaissut ohjeita sisäilmaongelmien selvittämiseen ja ehkäisyyn liittyen, mm. uusi [Sisäilma työpaikalla - verkkokoulutusmateriaali](#) on julkaistu.

- Lisätään korjausrakentamisen osaamista tarvittaessa täydennyskoulutuksin. /OKM, (TEM)
  - o OKM on toteuttanut [sisäilma-alan osaamiskartoituksen](#), jossa selvitettiin rakennusalaalla sekä kuntien kiinteistö- ja rakentamistehtävissä toimivien ammattilaisten sisäilmaosaaminen ja tunnistettiin osaamisvajeita. Koulutuksen tuottaman sisäilmaosaamisen kartoitus käynnistetään alkuvuonna 2021.
  - o YM on toteuttanut hankkeen, jossa tuotettiin rakennusfysiikan koulutusmateriaalia insinöörikoulutukseen. Koulutusmateriaali julkaistaan Terveet tilat 2028 -ohjelman verkkosivuilla alkuvuonna 2021, kun materiaali on muutettu täyttämään saavutettavuussäännösten vaatimukset.
- Panostetaan sisäilmaongelmien ja niiden ratkaisujen tutkimukseen. /YM, STM, OKM
  - o Terveet tilat 2028 -ohjelma tulee esittämään valtion talousarvioon määrärahaa sisäilma-alaan ja sisäilmaongelmien ratkaisemiseen liittyvään tutkimukseen.
  - o Ministeriöt ovat osallistuneet eri tutkimusyhteisöjen hankkeisiin. YM ja STM osallistuvat mm. Aalto-yliopiston koordinoimaan hankkeeseen ”Liikuntatilojen sisäilman ja sisäympäristön laatu ja mahdolliset vaikutukset työntekijöiden hyvinvointiin ja terveyteen” (LIIKU-hanke). OKM, STM ja YM osallistuvat THL:n hankkeeseen ”Hiukkaset, mikrobit ja kemikaalit – ilmanpuhdistimien vaikutukset altistumiseen kouluissa” ([HiMiKKo-hanke](#)), joka tuottaa tietoa ilmanpuhdistimien toimivuudesta erilaisten sisäilman epäpuhtauksien määrän vähentämiseksi alakouluympäristöissä.
  - o Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoima Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma on käynnissä. Ohjelma toteuttaa osaltaan Terveet tilat 2028 -ohjelman terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen -osiota.
- Laajennetaan terveystarkastajien ja työsuojeluviranomaisten toimivaltuuksia korjauksiin velvoittamisessa. /STM
  - o Toimivaltuuksia tarkastellaan käynnissä olevan terveydensuojelulain ja asumisterveysasetuksen päivitystarpeen arvioinnin yhteydessä. Arviointi tehdään virkatyönä. Samalla tarkastellaan myös työsuojeluvantaa liittyvä rajapinta.
- Tuodaan kuntotarkastustoiminta lainsäädännön piiriin ja asetetaan kuntotarkastajille pätevyysvaatimukset. /YM, STM, OKM, (TEM, OM)
  - o Käynnissä olevassa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa tukevassa [VN TEAS -hankkeessa SisäTuki Sisäilmasta kärsivien auttaminen ja tukeminen](#) tuotetaan tietoa, miten asuntokaupan kuntoarviointikäytännöt toimivat sisäilmaongelmien havaitsemisessa ja ongelmien ehkäisemisessä ja onko tarvetta asuntokaupan kuntoarviointiin liittyvälle velvoittavalle uudelle lainsäädännölle. Tätä tietoa voidaan hyödyntää arvioitaessa jatkotoimenpiteiden tarvetta. Hanke käynnistyi tammikuussa 2020 ja se valmistuu toukokuussa 2021. VN TEAS -hankkeen toteuttavat Hengitysliitto ry, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Asumisterveysliitto ry, Asianajotoimisto Alfa Oy ja Työterveyslaitos.
  - o Terveet tilat 2028 -ohjelman sihteeristö on kutsunut kokoon ao. ministeriöt. Asiassa on sovittu, että SisäTuki-hankkeen valmistumisen ja MRL-uudistuksen lausuntokierroksen jälkeen päätetään, miten kyseisen kirjauksen kanssa edetään.

Sisäilmaongelmista kärsivien auttaminen

- Selvitetään, millaista apua ja tukea homeloukkuihin jääneet tarvitsevat. /Vnk, YM, STM, OKM
  - o Käynnissä on valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa tukeva [VN TEAS -hanke SisäTuki Sisäilmasta kärsivien auttaminen ja tukeminen](#), jossa selvitetään näitä asioita. Hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena on kuvata ja selvittää nykytilanne, miten paljon ja millaisia sisäilmaan liittyviä terveydellisiä, taloudellisia ja oikeudellisia ongelmia Suomessa on, sekä minkälaisin

toimenpitein sisäilmaongelmista kärsiviä voidaan parhaiten tukea ja auttaa, että esimerkiksi homeloukussa ollut voi jättää traumaattisen ongelmakokonaisuuden taakseen jatkamalla perheensä kanssa normaalia elämää. Hanke valmistuu toukokuussa 2021.

- Sisäilmaongelmatilanteiden selvittämisen tukemiseksi ympäristöministeriö on antanut korjausavustuksista säädetyn valtioneuvoston asetuksen muutoksen, jonka mukaisesti tammikuusta 2020 alkaen kosteus- ja mikrobivaurioituneen tai muutoin sisäilmaongelmaisen asuinrakennuksen tai asunnon kuntotutkimuksiin ja tällaisen asuinrakennuksen tai asunnon perusparannuksen suunnitteluun voidaan myöntää korjausavustusta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää avustukset, [linkki ARAn sivuille](#).
- Selvitetään, voiko valtio tukea rakennusten sisäilmaongelmien korjaamista ja puhtaiden asuntojen rakentamista sisäilmasta sairastuneille. /YM, STM
  - Käynnissä on valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa tukeva [VN TEAS -hanke SisäTuki Sisäilmasta kärsivien auttaminen ja tukeminen](#), jossa tuotetaan tähän asiaan liittyvää tietoa päätöksenteon tueksi.
  - Sisäilmaongelmatilanteiden selvittämisen tukemiseksi ja sisäilmaongelmien korjausten parantamiseksi ympäristöministeriö on antanut korjausavustuksista säädetyn valtioneuvoston asetuksen muutoksen, jonka mukaisesti tammikuusta 2020 alkaen kosteus- ja mikrobivaurioituneen tai muutoin sisäilmaongelmaisen asuinrakennuksen tai asunnon kuntotutkimuksiin ja tällaisen asuinrakennuksen tai asunnon perusparannuksen suunnitteluun voidaan myöntää korjausavustusta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää avustukset, [linkki ARAn sivuille](#).
- Selvitetään, onko tarvetta vahvistaa sisäilmaongelmaisen talon ostajan oikeusturvaa velvoittavalla lainsäädännöllä. /YM, OM
  - Käynnissä olevassa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa tukevassa [VN TEAS -hankkeessa SisäTuki Sisäilmasta kärsivien auttaminen ja tukeminen](#) selvitetään, mitkä ovat merkittävimmät asuntokauppaan liittyvät ongelmat sisäilmaongelmien yhteydessä ja miten nykylainsäädäntö toimii asuntokauppaan liittyvissä sisäilmaongelmissa ja onko lainsäädännössä muutostarpeita. Hankkeessa on tavoitteena selvittää, onko syytä vahvistaa ostajan ja/tai myyjän oikeusturvaa erityisesti velvoittavalla lainsäädännöllä ja mitä muita keinoja siihen olisi käytettävissä. Hanke valmistuu toukokuussa 2021.
- Selvitetään yksityisten omistamien asuinrakennusten korjausavustusten tarpeellisuus ja reunaehdot. Investointirahan myöntämisen edellytyksenä on todettu sisäilmaongelma. /YM
  - Käynnissä on valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa tukeva [VN TEAS -hanke SisäTuki Sisäilmasta kärsivien auttaminen ja tukeminen](#), josta voidaan saada lisätietoja aihepiiriin liittyen. Hanke valmistuu toukokuussa 2021.
  - Sisäilmaongelmatilanteiden selvittämisen tukemiseksi ja sisäilmaongelmien korjausten parantamiseksi ympäristöministeriö on antanut korjausavustuksista säädetyn valtioneuvoston asetuksen muutoksen, jonka mukaisesti tammikuusta 2020 alkaen kosteus- ja mikrobivaurioituneen tai muutoin sisäilmaongelmaisen asuinrakennuksen tai asunnon kuntotutkimuksiin ja tällaisen asuinrakennuksen tai asunnon perusparannuksen suunnitteluun voidaan myöntää korjausavustusta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää avustukset.

3.6.2 SOSIAALITURVAN UUDISTAMINEN

Tavoite 3 Eriarvoisuuden vähentäminen

Keinot

Selkiytetään sosiaaliturvaa

- Selvitetään sisäilmasta sairastuneiden tilanne siten, että sisäilman vuoksi työkyvyttömät ja työpaikkakäyvyttömät eivät jää ilman toimeentuloa. /STM
  - o Työkyvyn tukeen liittyviä asioita kehitetään THL:n koordinoiman Kansallinen sisäilma ja terveys –ohjelman hankkeessa. Hanke valmistuu loppuvuonna 2021.
  - o Toimeentuloon liittyvät asiat käsitellään sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lisätietoja antavat

Katja Outinen
Johtava asiantuntija, hankejohtaja
VNK/Strategiaosasto, Terveet tilat 2028
katja.outinen@vnk.fi

Tarmo Mykkänen
Opetusneuvos
Opetus- ja kulttuuriministeriö
tarmo.mykkanen@minedu.fi

Vesa Pekkola
Neuvotteleva virkamies
Sosiaali- ja terveysministeriö
vesa.pekkola@stm.fi

Timo Lahti
Yli-insinööri
Ympäristöministeriö
timo.lahti@ym.fi

MRL-kokonaisuudistuksesta lisätieto antaa
Kirsi Martinkauppi
Hallitusneuvos
Ympäristöministeriö
kirsi.martinkauppi@ym.fi